

กรมป่าไม้

การดูแลรักษา และ ตัดแต่งกิ่งต้นไม้

นายวัชระ จิตจำนงค์ นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการ
ศูนย์ปฏิบัติการรุกขกรสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 12 (นครศรีธรรมราช)

กรมป่าไม้

การดูแลรักษาต้นไม้ในเมือง

*“ผู้ปฏิบัติงานด้านป่าไม้ในเขตเมืองได้ดี ต้องเข้าใจธรรมชาติของต้นไม้
นั้น และสภาพแวดล้อมที่รายรอบ”*

ธราดล ทัศนดวน

เรียนรู้ธรรมชาติของต้นไม้

1. ถิ่นกำเนิด, นิเวศวิทยา, การกระจายพันธุ์

ป่าไม้ในประเทศไทย

ป่าดิบเขา (Hill Evergreen Forest)

- * พบอยู่บนยอดเขาสูง ภูเขาสูงชันจากระดับน้ำทะเลขึ้นไปจากระดับน้ำทะเล
- * ในประเทศไทยพบอยู่สูงถึง 2,000 เมตร
- ป่าดิบเขาระดับต่ำ (Lower montane forest)
- ป่าดิบเขาระดับสูง (Upper montane forest)
- * พบได้ในภาคเหนือและภาคใต้ของประเทศไทย
- * พันธุ์ไม้เด่น : ไม้ก่อ และพืชล้มลุกหลายชนิด
- * ไม้เลื้อย : ไม้ยางเสี้ยนเครือ
- * สัตว์ : ชะนี, สุนัขจิ้งจอก, เสือ, นกเงือก
- * ร.ท.ก. > 1,000 เมตร

ป่าสนเขา (Pine Forest)

- * ผลิตไม้เนื้ออ่อน ใช้ทำเฟอร์นิเจอร์
- * พบในภาคเหนือและภาคใต้ของประเทศไทย
- * พันธุ์ไม้เด่น : ไม้ก่อ และพืชล้มลุกหลายชนิด
- * ไม้เลื้อย : ไม้ยางเสี้ยนเครือ
- * สัตว์ : ชะนี, สุนัขจิ้งจอก, เสือ, นกเงือก
- * ร.ท.ก. 200 - 1,800 เมตร

ป่าเต็งรัง (Deciduous Dipterocarp Forest)

- * ผลิตไม้เนื้อแข็ง ใช้ทำเฟอร์นิเจอร์
- * พบในภาคเหนือและภาคใต้ของประเทศไทย
- * พันธุ์ไม้เด่น : ไม้ก่อ และพืชล้มลุกหลายชนิด
- * ไม้เลื้อย : ไม้ยางเสี้ยนเครือ
- * สัตว์ : ชะนี, สุนัขจิ้งจอก, เสือ, นกเงือก
- * ร.ท.ก. 50 - 1,300 เมตร

ป่าดงพญาไฟ (Mixed Deciduous Forest)

- * เป็นป่าโปร่ง ต้นไม้ที่ผลัดใบมีการผลัดใบในฤดูร้อน ไม้ผลัดใบเป็นส่วนใหญ่
- * ไม้ที่เด่น : ไม้ก่อ และ พืชล้มลุกหลายชนิด
- * ไม้เลื้อย : ไม้ยางเสี้ยนเครือ
- * สัตว์ : ชะนี, สุนัขจิ้งจอก, เสือ, นกเงือก
- * ร.ท.ก. 50 - 800 เมตร

ป่าดิบแล้ง (Dry Evergreen Forest)

- * ผลิตไม้เนื้อแข็ง ใช้ทำเฟอร์นิเจอร์
- * พบในภาคเหนือและภาคใต้ของประเทศไทย
- * พันธุ์ไม้เด่น : ไม้ก่อ และ พืชล้มลุกหลายชนิด
- * ไม้เลื้อย : ไม้ยางเสี้ยนเครือ
- * สัตว์ : ชะนี, สุนัขจิ้งจอก, เสือ, นกเงือก
- * ร.ท.ก. 100 - 800 เมตร

ป่าดิบชื้น (Moist Evergreen Forest)

- * ผลิตไม้เนื้อแข็ง ใช้ทำเฟอร์นิเจอร์
- * พบในภาคเหนือและภาคใต้ของประเทศไทย
- * พันธุ์ไม้เด่น : ไม้ก่อ และ พืชล้มลุกหลายชนิด
- * ไม้เลื้อย : ไม้ยางเสี้ยนเครือ
- * สัตว์ : ชะนี, สุนัขจิ้งจอก, เสือ, นกเงือก
- * ร.ท.ก. < 600 เมตร

ป่าพรุ (Swamp Forest)

- * ผลิตไม้เนื้ออ่อน ใช้ทำเฟอร์นิเจอร์
- * พบในภาคเหนือและภาคใต้ของประเทศไทย
- * พันธุ์ไม้เด่น : ไม้ก่อ และ พืชล้มลุกหลายชนิด
- * ไม้เลื้อย : ไม้ยางเสี้ยนเครือ
- * สัตว์ : ชะนี, สุนัขจิ้งจอก, เสือ, นกเงือก
- * ร.ท.ก. 100 - 800 เมตร

ป่าชายเลน (Mangrove Forest)

- * ผลิตไม้เนื้ออ่อน ใช้ทำเฟอร์นิเจอร์
- * พบในภาคเหนือและภาคใต้ของประเทศไทย
- * พันธุ์ไม้เด่น : ไม้ก่อ และ พืชล้มลุกหลายชนิด
- * ไม้เลื้อย : ไม้ยางเสี้ยนเครือ
- * สัตว์ : ชะนี, สุนัขจิ้งจอก, เสือ, นกเงือก
- * ร.ท.ก. 100 - 800 เมตร

สำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

* ร.ท.ก. คือ ระดับน้ำทะเลปานกลาง (Mean Sea - Level)

เรียนรู้ธรรมชาติของต้นไม้

1. ถิ่นกำเนิด, นิเวศวิทยา, การกระจายพันธุ์

พันธุ์ไม้ป่าเบญจพรรณ

เรียนรู้ธรรมชาติของต้นไม้

2. ระบบราก (รากแก้ว-รากแขนง)

รากแก้ว >>>> เส้าเข็ม

รากแขนง >>>> คานคอดิน

เรียนรู้ธรรมชาติของต้นไม้

3. ชีพลักษณะ (รูปร่าง, รูปฟอร์มของต้นไม้แต่ละชนิด)

การแตกกิ่ง >> กิ่งตั้ง/กิ่งนอน

ต้นไม้ชนิดเดียวกัน...ทรงพุ่มอาจแตกต่างกัน

เรียนรู้ธรรมชาติของต้นไม้

4. นิสัยการออกดอก

4.1 Spring Bloomer >> ผลัดใบ-ออกดอก-แตกยอดอ่อน

เช่น กุหลาบ กล้วยไม้ ประดู่ ศรีตรัง ทองกวาว ชมพูพันธุ์ทิพย์ เป็นต้น

ตัดช่วงต้นไม้ผลัดใบเต็มที่ ช่วงปลายฤดูฝนต้นฤดูหนาว ให้ดอกโรยก่อนตัด

เรียนรู้ธรรมชาติของต้นไม้

4. นิสัยการออกดอก

4.1 Summer Bloomer >> ผลัดใบ-แตกยอดอ่อน-ออกดอก

เช่น อินทนิลน้ำ อินทนิลบก ตะแบก นนทรี เป็นต้น

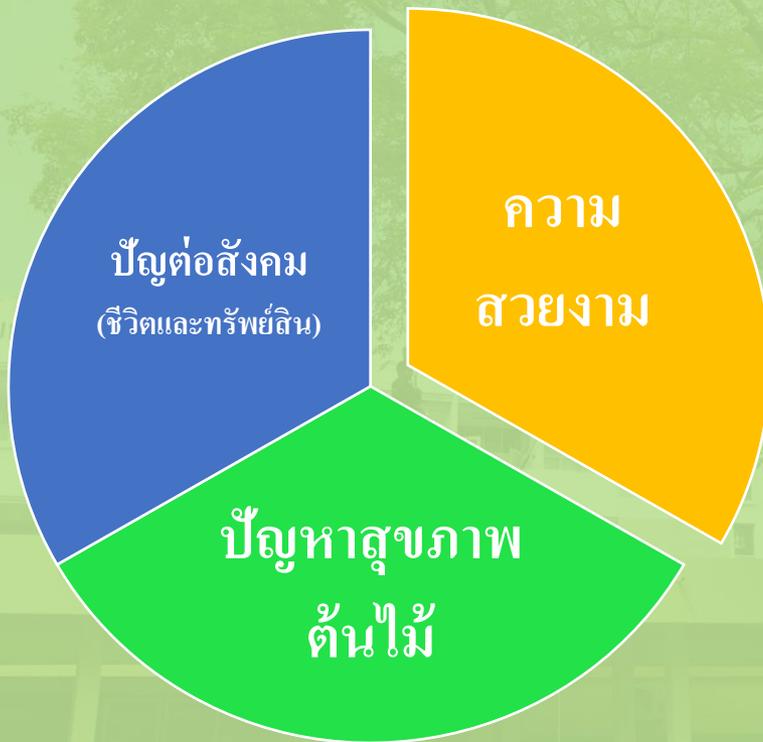
ตัดช่วงต้นไม้ผลัดใบเต็มที่ ตัดแต่งหนักได้เลย ควรจัดโครงสร้างกิ่งให้สวยงาม

เรียนรู้ธรรมชาติของต้นไม้

5. สภาพแวดล้อมที่ต้นไม้ขึ้นอยู่

- ความชื้นในดิน
- กระแสลม (ทิศทาง)
- ความสำคัญของฤดูกาล — โดยทั่วไปการตัดแต่งหนักรจะทำในช่วงต้นไม้ผลัดใบเท่านั้น (ปลายฤดูฝนไปจนถึงปลายฤดูหนาว)

การดูแลรักษาต้นไม้ใหญ่

1. ปัญหาที่เกิดกับต้นไม้ >>> สุขภาพ

แมลง
ศัตรูพืช

โรคพืช

ขาดธาตุ
อาหาร

น้ำท่วม

ขาดน้ำ

ลมพายุ

← ความผิดปกติของต้นไม้ →

2. ปัญหาต่อสังคม >>> ชีวิต และทรัพย์สิน อันตราย, ความเสียหาย

ลำต้นพุ่มไม้แข็งแรง

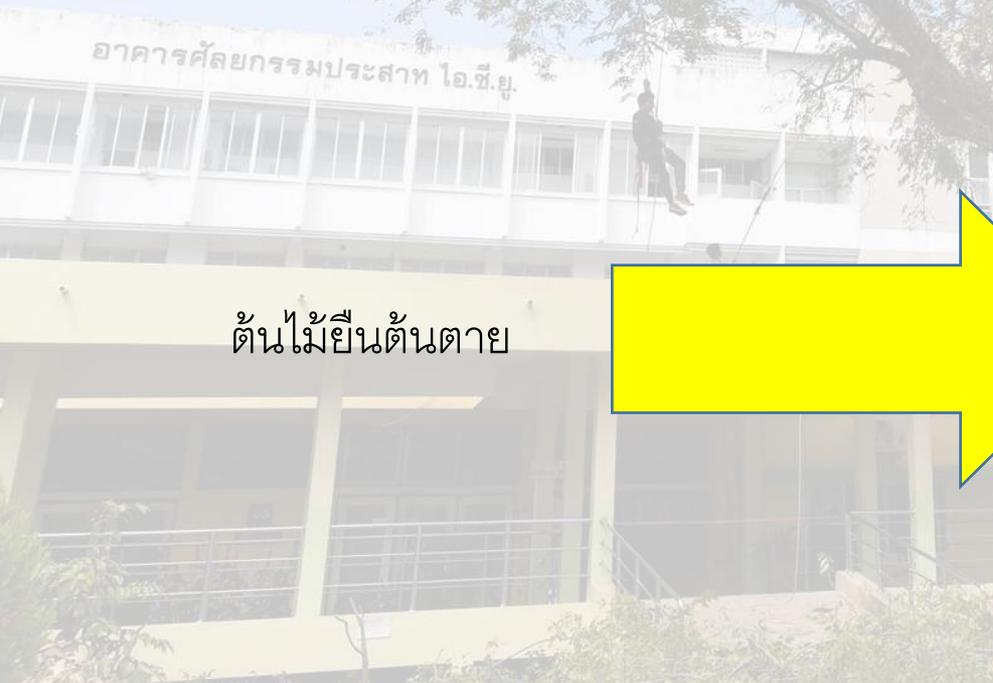

ระบบรากไม่สมดุล

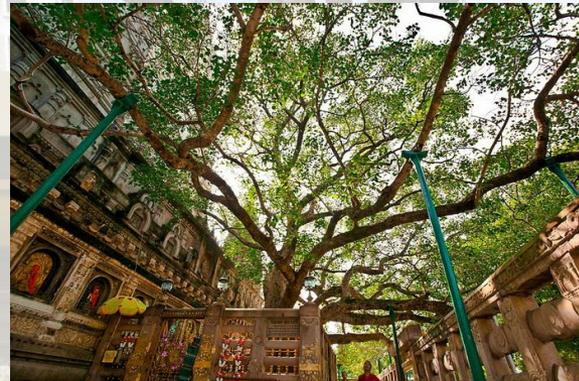
ทรงพุ่มขนาดใหญ่

ต้นไม้ยืนต้นตาย

3. ความสวยงาม >>> รูปทรง, รสนิยม, วิถีชีวิต

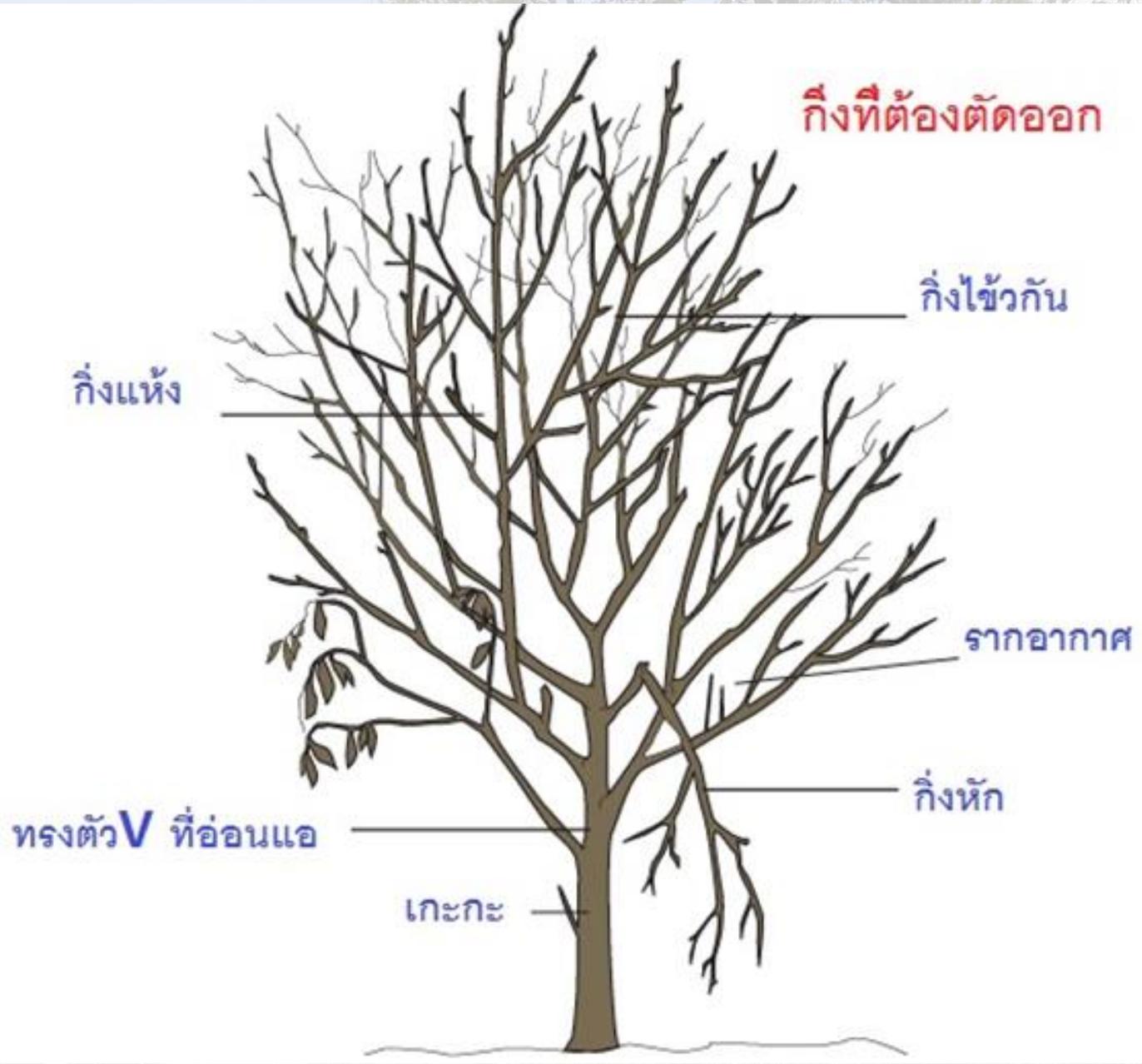

เมืองมะละกา มาเลเซีย

ทำไม??? ต้องตัดแต่งกิ่ง

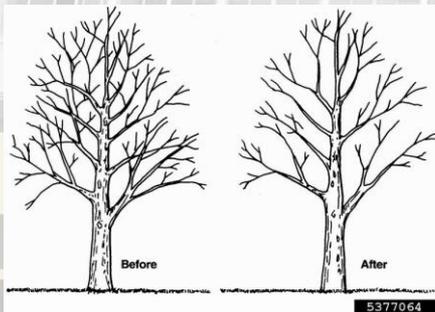
- ตัดแต่งกิ่งเพื่อให้ใบรับแสงเต็มที่เพิ่มประสิทธิภาพการสังเคราะห์แสง
- ตัดแต่งกิ่งเพื่อให้การระบายอากาศในต้นดี ลดความชื้นภายในพุ่มใบ ป้องกันโรคและแมลง
- ตัดกิ่งที่สานกันไม่เป็นระเบียบออก
- ตัดกิ่งมุมแคบ ซึ่งมีปัญหาฉีกขาดออก
- ตัดกิ่งที่แห้งตายออก
- ตัดกิ่งให้มีการรับน้ำหนักที่สมดุลบนลำต้น
- ควรตัดกิ่งให้มีแผลที่เรียบติดกับกิ่งใหญ่

อาคาร

รูปแบบการตัดแต่งทรงต้น

1. Crown thinning >>> การตัดเพื่อให้แสงทะลุผ่านเรือนยอด ถ่ายเทอากาศได้ดี โครงสร้างหลักของทรงพุ่มยังคงอยู่

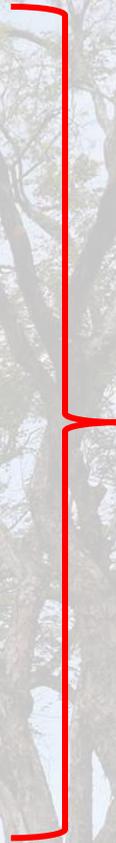
ภาพจาก : หมอน้อย

อาคาร

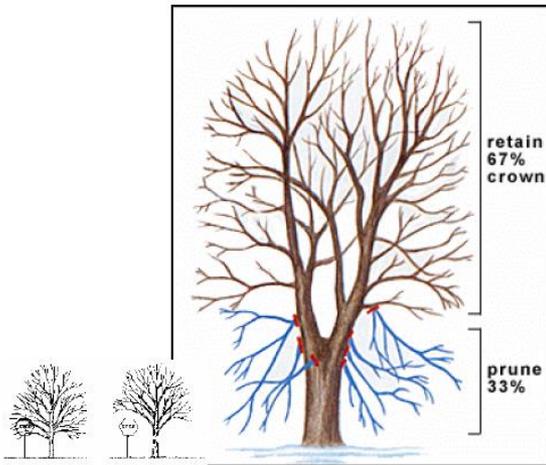

รูปทรงพุ่ม

ตัดเพื่อลดความสูง

2. Crown raising >>> การตัดกิ่งด้านล่างของทรงพุ่ม เพื่อเพิ่มทัศนวิสัยในการมอง
ความสวยงาม สัดส่วนของทรงพุ่ม : ความสูงต้นไม้ ประมาณ 2:3

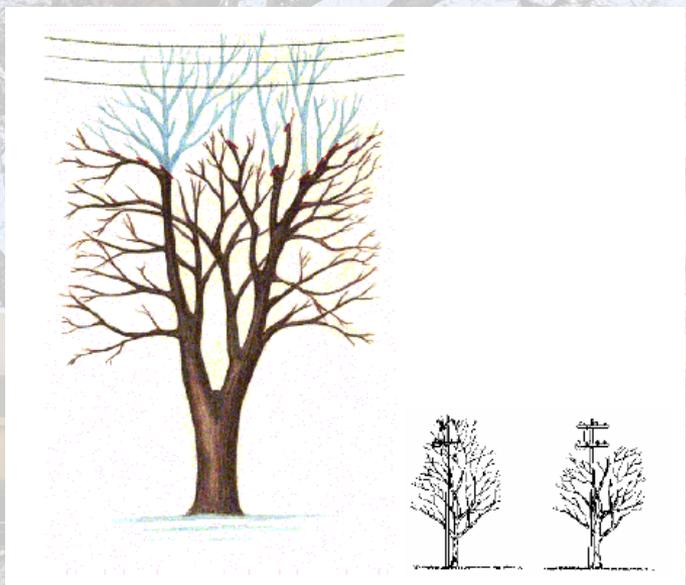

3. Crown reduction >>> การตัดเพื่อลดความสูงของต้นไม้

**ทอนยอด
Reduction**

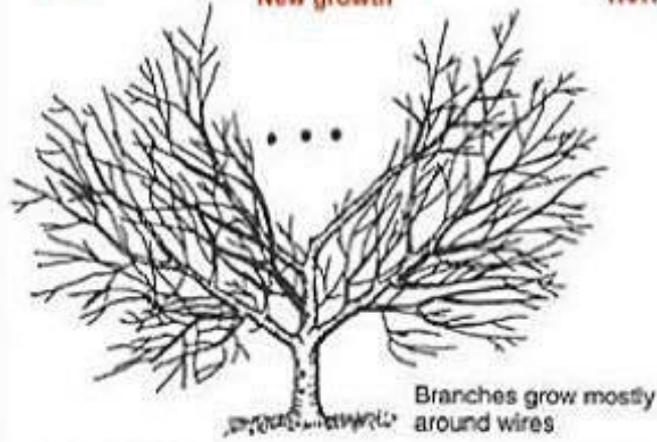

**บั่นยอด
Topping**

**การตัดแต่งใต้สายไฟ
Pruning under utility wires**

**การแตกใบใหม่
New growth**

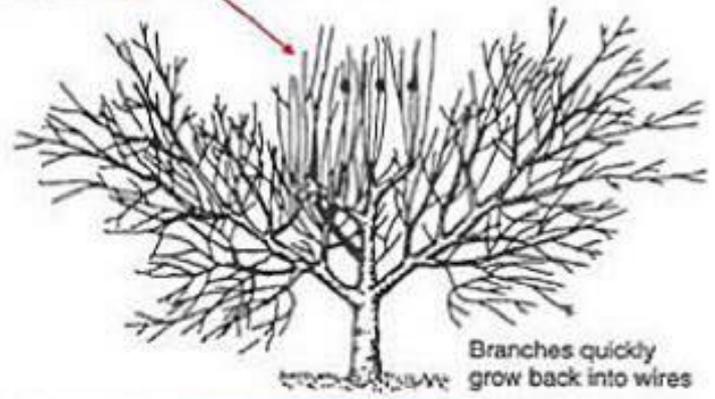

Branches grow mostly around wires

**กิ่งกระโดงแตกใหม่มากมาย
Excessive sprouting**

**การแตกใบใหม่
New growth**

Branches quickly grow back into wires

บ้านยอด หรือ ทอนยอด ???

ต้นนนทรี ที่ซอยปณวิถี

การตัดเพื่อลดความสูง และตกแต่งทรงพุ่ม

การตัดเพื่อลดความสูง และตกแต่งทรงพุ่ม

ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการตัดแต่งทรงพุ่ม

การตัดแต่งกิ่งสดต้องมีการวางแผนและกำหนดวัตถุประสงค์ในการตัดที่ชัดเจน

โดยช่วงเวลาที่เหมาะสมในการตัดแต่งกิ่ง ดังนี้

- ต้นไม้ชะงักการเจริญเติบโต เป็นช่วงที่เหมาะสมที่สุด สังเกตได้จาก ต้นไม้อยู่ในช่วงผลัดใบ
- ไม้ดอก ควรตัดแต่งกิ่งหลังดอกโรยไปแล้ว
- ช่วงปลายหน้าฝนไม่ควรตัดแต่งกิ่ง เพราะต้นไม้มีการสะสมอาหาร
- กรณีตัดแต่งกิ่งแห้ง กิ่งที่เป็นโรค แมลงทำลาย สามารถทำได้ตลอด เพื่อยับยั้งความเสียหาย

การตัดแต่งกิ่งไม้.....ตัดอย่างไร???

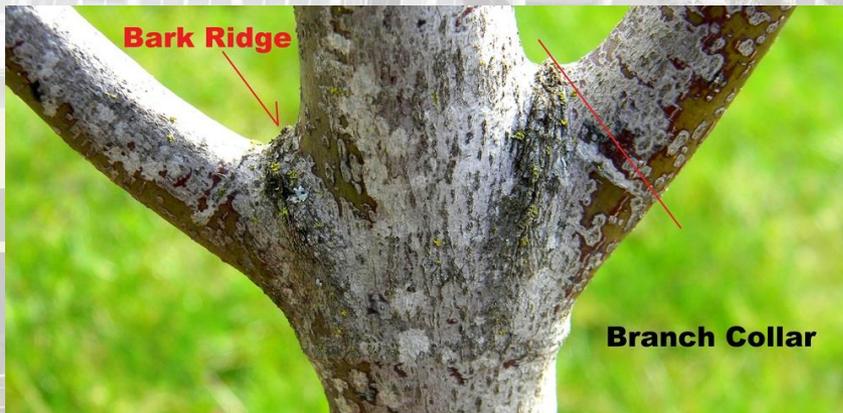
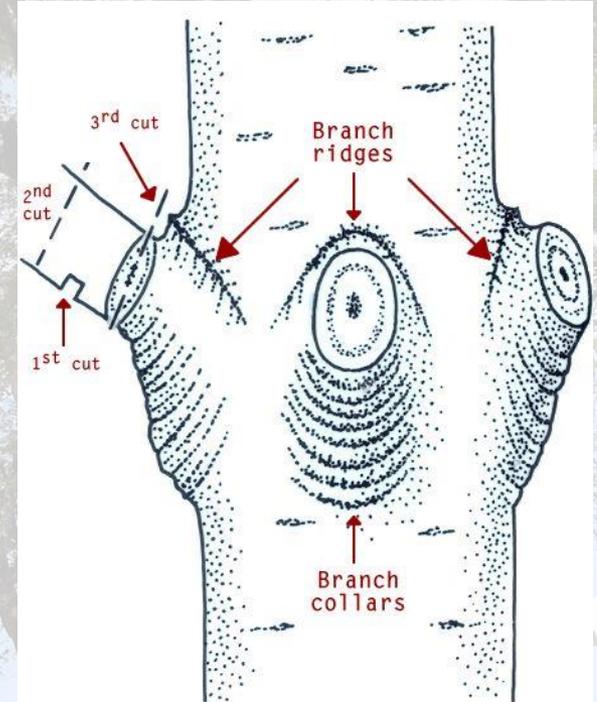
ตำแหน่ง

รอยแผล

การจัดการ
รอยแผล

ตำแหน่งการตัดกิ่ง.....ต้องรู้จัก

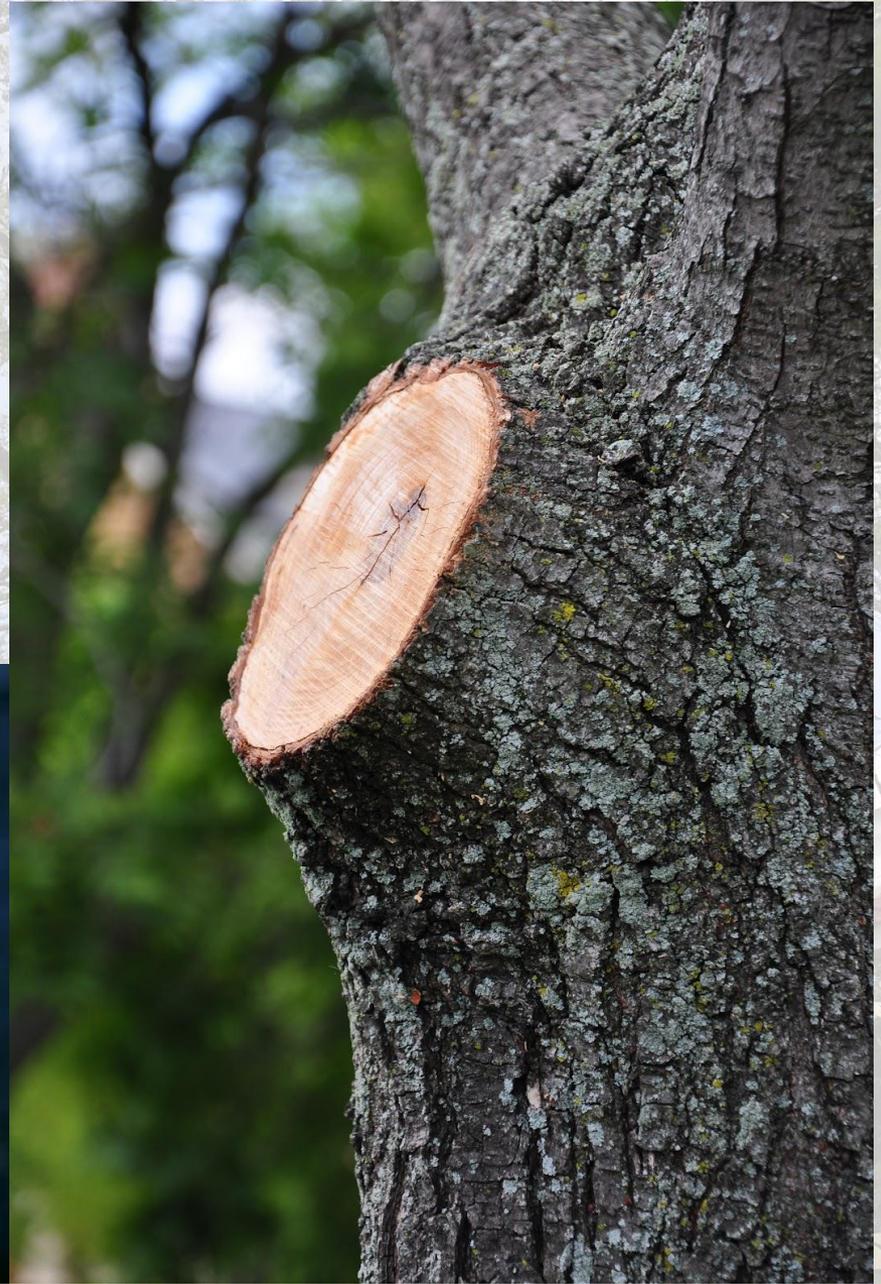
- คอกิ่ง (Branch Collar)
- เส้นสันเปลือก (Branch Bark Ridge)
- แนวเส้นตั้งฉากกับกิ่ง
- แนวตัด

การตัดกิ่งที่มีขนาดเล็ก ออกจากลำต้นหรือ กิ่งที่มีขนาดใหญ่กว่า

➤ สังเกตคอกิ่ง และตัดให้ชิดคอกิ่ง ระวังไม่ให้คอกิ่งเสียหาย

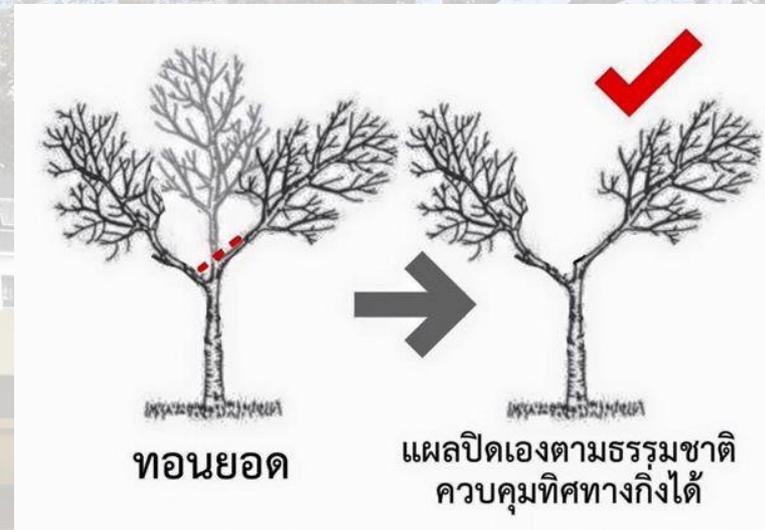
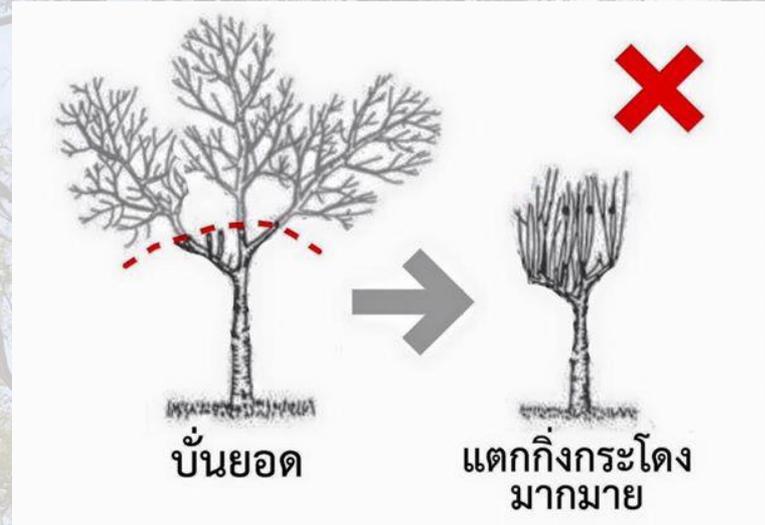
การตัดกิ่งหรือลำต้น ที่มีขนาดโตกว่าออก

➤ ไม่ต้องสังเกตคอกิ่ง แต่สังเกตแนวเส้นเปลือก แล้วปฏิบัติดังนี้

- 1 สังเกตแนวเส้นสันเปลือก
- 2 กะเส้นแนวตั้งฉากกับ กิ่งหรือลำต้น ด้วยสายตา
- 3 แนวตัด อยู่กึ่งกลางระหว่างเส้นสองเส้น

ต้นนนทรี ที่ซอยปณวิถี

ต้นนนทรี ที่ซอยปณวิถี

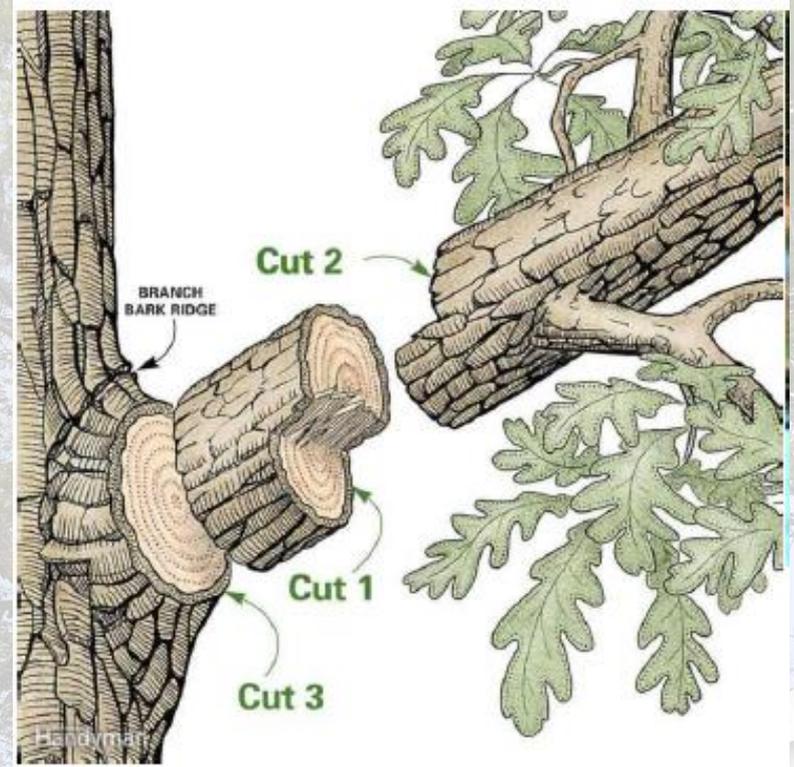
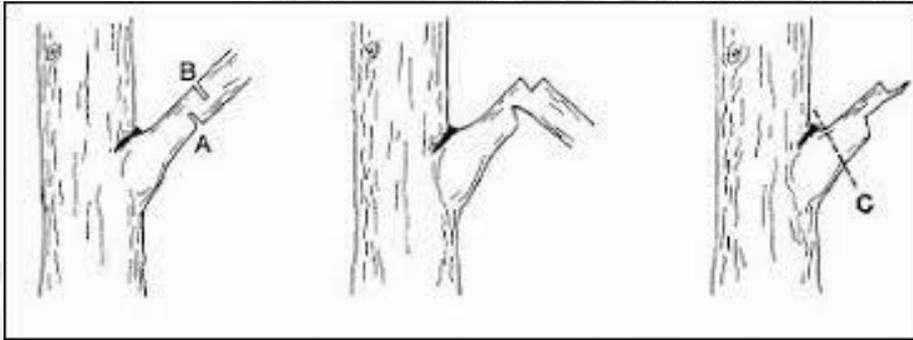

THE SUKHUM
AN ELEGANTLY
ON MAIN
CLOSE TO THE
02-610-3333

รับจอง
บ้าน ทัดสิน
081-4 81134

LINE

การตัดกิ่งที่มีน้ำหนักมาก เพื่อลดทอนน้ำหนัก

➤ การตัดเพื่อลดน้ำหนัก เพื่อป้องกันการฉีกขาดของเปลือก

- 1 ตัดด้านล่างกิ่งประมาณ 1 ใน 3 ของกิ่ง
- 2 ตัดด้านบนให้ขาด โดยเลื่อนจุดตัดไปทางปลายกิ่ง
- 3 ตัดครั้งสุดท้ายที่ “คอกิ่ง”

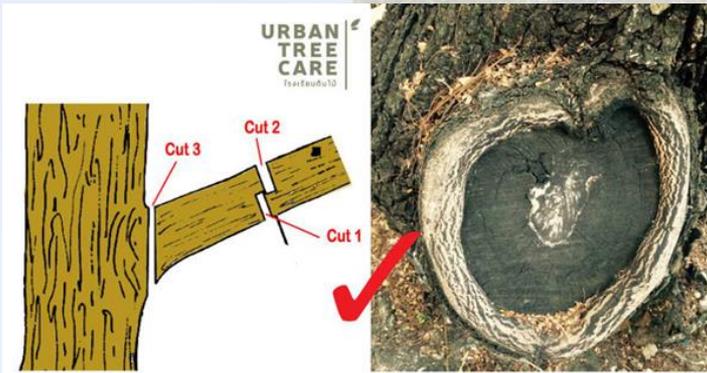

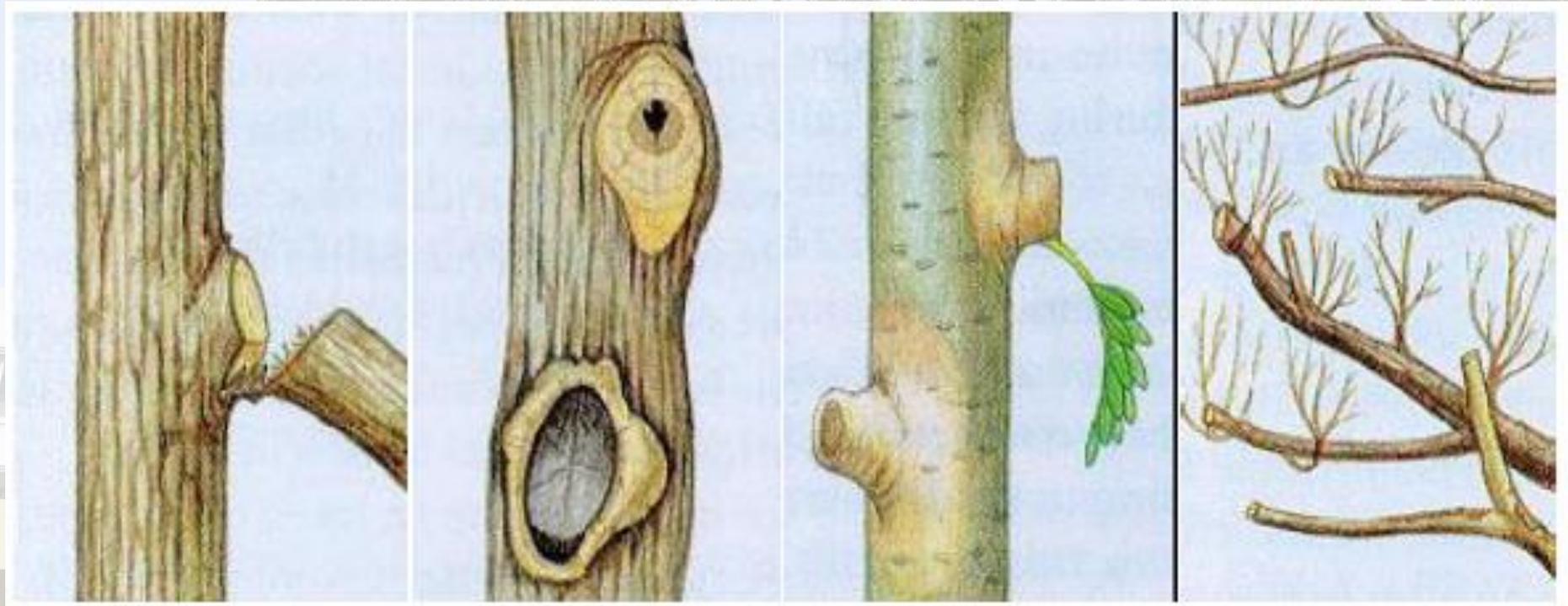

ลักษณะของบาดแผลหลังการตัดกิ่ง

ผลจากการตัดกิ่งไม้ฉุกวิธี

การจัดการบาดแผลหลังการตัดกิ่ง

วิธีการตัดและทายารักษาแผลไม้

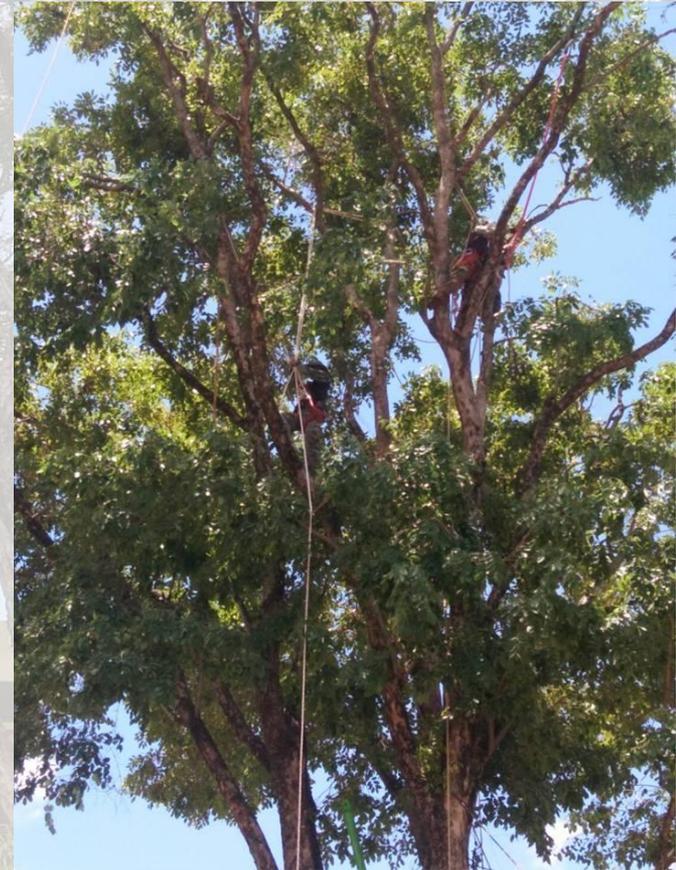
รูปด้านล่าง ไม่ได้ใช้ยารักษาแผล

ใช้ยารักษาแผล

การทำงานในที่สูง

ขอบคุณ/อ้างอิง

- หมอน้อย
- บริษัท รุกขกร จำกัด
- กรมป่าไม้
- อ.ธราดล ทันด่วน

